

Oponentský posudek na habilitační práci

Barbora Mesárošová

Vplyv médií na vývin psychiky detí a dospievajúcich

Předkládaná habilitační práce byla vydána jako monografie Univerzitou Komenského v Bratislavě v roce 2015. Má 318 stran textu a obsáhlou bibliografii převážně zahraniční provenience a z nedávné doby.

Téma práce je více než potřebné a aktuální. Není to tak dávno, co se uskutečnilo veřejné slyšení před kongresem Spojených států amerických, v němž vystupovali nejrenomovanější odborníci v oblasti výchovy a masových médií, kteří měli podat zákonodárnému sboru relevantní informace o dané oblasti.

Ve většině zemí světa se podobná problematika řeší. Výsledky vědeckých studií jsou více méně podobné, avšak tlak mediálních loby se je pokouší nahlodávat. I proto je cenné, že habilitandka posiluje tuto výzkumnou frontu.

Na českém knižním trhu se objevily v nedávné době dvě vynikající publikace z pera německého neurovědce a profesora psychiatrie Manfreda Spitzera, a to Digitální demence (2014) a Kybernemoc! Jak nám digitalizovaný život ničí zdraví (2017). Je potěšitelné, že směr jejího uvažování, vlastní výzkum habilitandky (do kterého někdy zapojila i své doktorandky) i dosažené výsledky korespondují v základních principech se světovou odbornou literaturou.

Nepovažuji za nezbytné popisovat strukturu práce a kapitoly za kapitolou. Jde mi o celkový charakter práce a její hlavní body. Práce je logicky členěna do tří částí, přičemž první z nich se zabývá mediálními teoriemi, vysvětlujícími vliv na recipienty. V rámci této kapitoly se orientuje hlavně na psychický vývoj dětského organismu, neponechává stranou ani klasické poznatky z této oblasti (např. cituje Piageta ad.). Pro lepší přehled pokrývá zvlášť jednotlivá média – film, internet, neopomíjí ontogenetické hledisko (speciální dopady na předškolní děti, žáky, adolescenty).

Druhá část předložené publikace je věnována mediálnímu násilí. Prezentace problematiky a výsledné úvahy korespondují i se dvěma celostátními výzkumy v České republice, které byly realizovány na popud parlamentu.

Problém nejen popisuje, ale uvádí i konsekvence mediálního působení, jako jsou strach a úzkost, vliv na body image, abusus látek, vyvolávajících závislost, vliv mediálního násilí na činnost mozku adolescentů apod.

Třetí část se zabývá percepcí a interpretací vybraných televizních programů v souvislosti s věkovým stupněm diváků a ve vztahu k jejich celkové psychické úrovni.

Velkou pozornost věnuje autorka negativnímu působení televize, jako nejrozšířenějšího média. Ale současné trendy naznačují, že televize ustupuje a v budoucnosti bude ustupovat ještě více do pozadí na úkor jiných médií.

Bylo by více než žádoucí, aby další výzkum této oblasti více reflektoval prostředí internetu (reklamy vkládané do jiných informací – např. zpráv, písniček, cílení reklamy na konkrétního jednotlivce). Recipient již není vázán na svoji fyzickou přítomnost u počítače, rozšíření chytrých telefonů mu umožňuje napojení on line 24 hodin denně.

Práce pojednává i o netradičních problémech, např. o prvku agresivity v prezentované hudbě, agresivitě v pohádkách, a to jak animovaných, tak i hraných. Zvláštní pozornost je věnována reklamě, její skryté i manifestované podobě, mechanismům jejího působení a ovlivňování spotřebitelského chování.

Celkově je možno konstatovat, že autorka shromáždila úctyhodný soubor relevantní literatury, většinou zahraniční a up to date. Prokázala široký přehled o dané problematice. Už výběr tématu a dlouhodobé sledování masmediálních vlivů a jejich konsekvencí si zaslouží ocenění.

Autorka nesleduje jen vnějšíkové facety tématu, ale prokazuje schopnost hlubokého ponoru do tématu. Kromě široce pojatého obecného zpracování problematiky uvádí i několik vlastních výzkumných projektů, např. vliv agresivních prvků v pohádkách na násilné chování dětí. Cenné jsou konkrétní metody diagnostiky těchto vlivů, které autorka uvádí.

Autorka tak demonstuje svoji výzkumnickou práci, kterou završuje široký teoretický přehled celé oblasti. Je patrna snaha o vyváženost jednotlivých teorií a přístupů.

Práce je napsaná čtivým jazykem, přináší nesmírné množství relevantních informací a nabízí čtenáři kompetentní popis aktuální situace.

Na závěr bych rád uvedl několik připomínek:

- Televize, jako mas médium, ztrácí čím dál tím více svoji hegemonii, zejména pro mladou generaci. Jakým směrem a způsobem bude pokračovat negativní (ale i pozitivní) vývoj v jiných virtuálních prostředích?
- Jaké „obrané mechanismy“ jsou k dispozici nyní, ale hlavně jaké mohou být v budoucnosti?
- Tato široká a téměř „bezbřehá“ oblast by si zasloužila stručnější sumarizaci na konci textu. Uvědomuji si, že je to úkol sisyfovský, nicméně čtenář (poučený laik) by to jistě uvítal.

Závěr:

Předložená práce plně vyhovuje požadavkům kladeným na habilitační práci a může sloužit k získání titulu docentka v oboru psychologie.

V Brně 20.9.2017

Prof. PhDr. Mojmír Svoboda, CSc.